

Rezoluția

Mesei rotunde cu genericul „Economia Republicii Moldova: realități și perspective”

Chișinău, 27 septembrie 2012

La 27 septembrie, 2012 Academia de Științe a Moldovei în parteneriat cu Academia de Studii Economice din Moldova, Agenția pentru Inovare și Transfer Tehnologic, Institutul de Economie Finanțe și Statistică au organizat masa rotundă cu genericul „*Economia Republicii Moldova: realități și perspective*”.

Scopul evenimentului a fost identificarea problemelor cu care se confruntă actualmente economia țării, precum și relevarea soluțiilor, instrumentelor și mecanismelor necesare pentru asigurarea dezvoltării economice durabile a Republicii Moldova, în contextul constrângerilor existente.

Evenimentul a întrunit circa 60 de participanți din cadrul instituțiilor administrației centrale de specialitate, a organizațiilor din sfera științei și inovării, rezidenți ai parcurilor științifico-tehnologice, reprezentanți ai organismelor internaționale, mediului de afaceri, precum și reprezentanți mass-media.

Ședința a fost deschisă de acad. Gheorghe DUCA, președintele AȘM. La eveniment au participat cu mesaje de salut dl Abdoulaye SECK, directorul Băncii Mondiale pentru Republica Moldova și Dorin DRĂGUȚANU, guvernatorul Băncii Naționale a Moldovei, care au vorbit despre starea actuală și perspectivele economiei Republicii Moldova.

Masa rotundă a fost moderată de către m.c. Ion TIGHINEANU, vicepreședintele AȘM.

În cadrul întrunirii au fost prezentate și discutate subiecte de o importanță majoră pentru Republica Moldova atât la nivel teoretic cât și la cel practic, printre care:

- „*Prin competitivitate spre creștere și dezvoltare economică*”, raportor m.c. Grigore Belostecinic, Rectorul ASEM
- „*Parteneriatul între Republica Moldova și Banca Mondială în susținerea unei dezvoltări economice durabile și incluzive*”, raportor dl Abdoulaye Seck, directorul Băncii Mondiale pentru Republica Moldova
- „*Evoluțiile economiei naționale în 2012. Tendințe și provocări*”, raportor dr. hab. Alexandru Stratan, directorul IEFS al AȘM
- „*Economia Republicii Moldova: realități și perspective prin prisma inovațiilor*”, raportor dl Roman CHIRCA, directorul AITT a AȘM.

În urma dezbaterilor și discuțiilor lansate de participanții mesei rotunde a fost trasat un set de **concluzii și recomandări**:

1. În prezent, economia Republicii Moldova rezistă la noul val al crizei economice și financiare. Pericolul încetinerii creșterii economice vine din afara țării, drept consecință a reducerii cererii pentru produsele exportate din Republica Moldova în unele state europene, cărora le revine o pondere de aproape 50% din totalul exporturilor moldovenești.
2. Problemele principale cu care se confruntă economia Republicii Moldova nu sunt doar de ordin economic. Menționăm aici:
  - a. nesoluționarea conflictului transnistrean și lipsa unei perspective clare a viitorului statului Republica Moldova, motiv din care persistă o pronunțată instabilitate politică și o atractivitate investițională scăzută;
  - b. nereformarea sistemului judiciar, respectiv, lipsa încrederii în protejarea proprietății, cu aceleași consecințe.
3. Republica Moldova continuă să prezinte serioase decalaje de competitivitate în raport cu majoritatea absolută a statelor europene, la nivelul tuturor elementelor care determină capacitatea competitivă, iar în mod deosebit – în ceea ce privește inovarea și cercetarea-dezvoltarea.
4. Succesele economice și competitivitatea statelor lumii depind astăzi, în cea mai mare măsură, de educație, cercetare și capacitatea acestora de a produce, disemina și asimila cunoștințe.
5. Sistemul național de educație și cercetare trebuie să fie recunoscut ca o prioritate de dezvoltare, iar susținerea financiară a acestora – ca cea mai bună investiție în asigurarea creării unei economii durabile bazate pe cunoaștere.
6. Creșterea rolului cercetării-dezvoltării-inovării în sporirea competitivității și asigurarea unei creșteri economice sustenabile trebuie să se bazeze pe:
  - sporirea competitivității sistemului de cercetare și inovare, racordarea acestuia la necesitățile economiei naționale;
  - constituirea unui mediu de afaceri favorabil inovării și promovarea unei politici clare și realiste în domeniu, care să pornească de la stimularea activităților de cercetare-dezvoltare-inovare;
  - promovarea unei abordări sistemice a inovării, în contextul relațiilor și intereselor tuturor actorilor participanți la acest proces: universități, instituții de cercetare, finanțatori și, nu în ultimul rând, statul;
  - creșterea competitivității cunoștințelor și asigurarea unui management eficient al acestora pentru a le transforma în avantaje competitive pe piață, începând cu investițiile în cercetare,

producerea și diseminarea cunoștințelor, și finalizând cu implementarea (prin invenții și inovări) sau comercializarea acestora.

7. Asigurarea dezvoltării unei economii bazate pe inovare poate fi realizată prin:
  - Aprobarea și implementarea strategiei naționale și regionale de inovare precum și dezvoltarea procesului de evaluare a sistemului de inovare.
  - Crearea unui sistem eficient de susținere a antreprenorialului inovațional (acordarea de facilități TVA, taxele vamale, voucher inovațional, finanțări din bugetul de stat etc.).
  - Crearea cadrului juridic adecvat ce ar permite dezvoltarea sectorului inovativ.
  - Susținerea proiectelor investiționale cu caracter inovativ finanțate din fonduri interne/externe.
  - Consolidarea inițiativelor din partea antreprenorilor cu potențial inovativ prin stabilirea parteneriatelor cu sectoarele industriale cheie, referitor la crearea unor condiții generale pe termen lung în dezvoltarea afacerii inovaționale.
  - Formarea profesională în domeniul inovațional.
  - Crearea unui spațiu dinamic pentru inovare.
  - Introducerea în cadrul Biroului Național de Statistică a unei evaluări statistice privind inovarea în Republica Moldova.
8. Revenirea la discuții pe probleme ce țin de orientarea strategică a țării trebuie să fie considerată inutilă în situația în care Republica Moldova deja și-a declarat, în sfârșit, ferm, orientarea strategică spre o eventuală asociere și aderare la marea familie a statelor europene. Această voință este explicabilă și firească, după cum cultura și tradițiile noastre sunt parte integrantă a civilizației europene.
9. Cea mai importantă provocare pentru Guvern este combaterea moștenirii care a fost lăsată de criză, fără a periclita creșterea economică. Astfel, este recomandabil de a implementa următoarele activități:
  - Măsuri de creare și îmbunătățire a actului justiției;
  - Continuarea stimulării competiției și deschiderii în sectorul financiar al economiei;
  - Măsuri de re-engineering al sistemului fiscal în vederea creării unui model progresiv al taxelor, în special a taxelor din muncă și asigurarea sustenabilității plăților sociale, în particular al pensiilor;
  - Istoric bugetul Republicii Moldova este dominat de plăți salariale și sociale, cheltuielilor cu destinație economică revenindu-le o cotă mai modestă. Este oportună tendința de reorientare a cheltuielilor capitale din cadrul bugetului spre infrastructură. Bugetul de stat ar trebui să sprijine proiectele care vizează diversificarea activităților în zonele rurale, de preferință sub formă de co-finanțare a proiectelor donatoare. Acest lucru va crea mai multe locuri de

muncă în zonele rurale și va păstra, de asemenea, venitul în zona de producție primară, contribuind la diversificarea economiei locale;

- Evaluarea critică a proiectelor de investiții publice cu scopul majorării ponderii investițiilor cu prioritate sporită în instituțiile sociale de exemplu, în domeniul transportului feroviar și rutier, depozitării frigorifice, irigațiilor, energiei regenerabile, și eficientizării energetice;
  - Solicitarea asistenței tehnice pentru accelerarea implementării proiectelor capitale din sectoarele infrastructurii și trecerea în revistă a progresului înregistrat în acest domeniu cu scopul sporirii eficienței implementării acestora;
  - Continuarea reformei subvenționării agriculturii în vederea promovării competitivității grație conformării la standardele UE pentru produse. Cercetările comparative din cadrul mai multor țări a cheltuielilor publice agricole indică faptul că investițiile în bunuri publice, cum ar fi cercetarea și dezvoltarea, infrastructura rurală, educația, împreună cu crearea unei bune politici de mediu și instituționale, constituie unul din cei mai importanți promotori ai eficienței sectorului agricol. În acest sens, revizuirea subvențiilor agricole ar trebui să contribuie la oferirea priorităților acestor tipuri de investiții;
  - Lansarea procesului de restructurare a datoriilor întreprinderilor agricole, volumul cărora la ziua de azi a depășit suma de 7,2 mld lei și va fi esențial majorat spre sfârșitul anului 2012 din cauza condițiilor climatice extrem de nefavorabile.
10. Extinderea posibilităților și serviciilor oferite de instituțiile de microfinanțare precum și dezvoltarea leasingului ar permite asigurarea unei baze mai largi de finanțare a întreprinderilor din Moldova (în special IMM-urilor) din surse externe. Pentru realimentarea Fondului Special de Garantare a Creditelor este necesar de a atrage investițiile private, inclusiv străine. O prioritate constituie dezvoltarea pieței valorilor mobiliare și realizarea mecanismului de atragere a IMM-urilor în activitatea acestei piețe. Se impune stimularea creării instituțiilor de susținere financiară a IMM-urilor inovative, cum ar fi business-angels și fondurile de venture.
11. În contextul eficienței scăzute a funcționării sistemului de pensii (pensii inadecvate, povara mare a finanțării sistemului de pensii, instabilitate financiară), cât și accelerării procesului de îmbătrânire a populației Republicii Moldova, una din cele mai importante probleme o constituie modernizarea sistemului de pensii. În viitorul apropiat, se impune reforma principalilor parametri ai sistemului de pensii: a ratelor contribuțiilor la pensii, indexarea vârstei de pensionare, etc. În acest scop, după caz, ar fi rezonabil:
- de a continua politica de redistribuire treptată a contribuțiilor de asigurări sociale de la angajator la angajat;

- de a schimba actuala modalitate de indexare a pensiilor: a) în cazul în care valoarea pensiei este situată sub nivelul minimului de existență, aceasta va fi indexată în întregime, și b) o parte din pensia care va depăși nivelul minimului de existență, va fi indexată în conformitate cu indicele prețurilor de consum (IPC);
  - de a pune în aplicare o majorare treptată a vârstei de pensionare. Opțiunea cea mai potrivită ar fi o creștere lentă a vârstei de pensionare pentru femei de la 57 la 60 ani. În același timp, în viitorul apropiat, majorarea vârstei existente de pensionare pentru bărbați, care la moment constituie 62 de ani, nu este rațională.
12. Relaxarea politicii monetare ar permite stimularea cererii interne. Eventualele majorări a prețurilor la produsele agricole ce pot surveni ca urmare a compromiterii recoltei de condițiile climatice pot cauza presiuni inflaționiste, care vor trebui contracarate ținând cont de situația la moment din țară.
  13. O problemă mare cu care se confruntă economia națională vine de pe piața muncii care este caracterizată prin angajări și plăți salariale neînregistrate și neoficiale. Astfel, introducerea și implementarea în Republica Moldova a unui sistem/registru al angajaților ar permite monitorizarea eficientă a muncii la negru.
  14. O practică nu prea inspirată pentru mediul de afaceri din Republica Moldova este așa numita prognozare a veniturilor. Lipsa experienței și capacităților agenților economici, face plata impozitelor destul de complicată. Plata lor în avans, scoate mijloace financiare din circuitul economic al companiei.
  15. Folosirea facturilor cu evidență strictă, comparativ cu uzanțele internaționale, este o abordare învechită, la care s-a renunțat în multe state din regiune. Facturile trebuie să fie eliberate și generate de către vânzător, fie pe suport de hârtie, fie electronic.
  16. Finanțarea unui sistem informațional integrat, ar permite o administrare mai eficientă a fiscalității. Integrarea acestui sistem cu cel al serviciul vamal, statistic, trezoreria, sistemul bancar ș.a., ar permite reducerea evaziunii fiscale și a economiei tenebre.
  17. Ar fi necesară o extinderea și/sau promovare a eforturilor privind privatizarea activelor statului și reformarea modului de gestionare a întreprinderilor publice prin crearea unei agenții unice.